

HLAVA A MOZEK 25. 06. 2014

Autismus

Přesná příčina vzniku autismu bohužel není dosud známá. Jde o vrozenou poruchu některých mozkových funkcí, kdy porucha vzniká na neurobiologickém...

Slovo autismus vychází z řeckého označení autos, což v překladu znamená sám nebo já. Termín autismus pak použil poprvé švýcarský psychiatr Eugene Bleuler v roce 1911. Autismus je vývojové duševní a motorické postižení, které se projevuje abnormální sociální interakcí. Typický je stále se opakující vzorec chování s narušenými komunikačními schopnostmi. Autismus se typicky začíná projevovat do třetího roku věku dítěte. Jde tedy o závažné postižení dětského mentálního vývoje.

Autismus se může projevovat mnoha různými způsoby a existuje tak několik typů autismu. Obecně ale děti postižené autismem mají často problémy s vývojem řeči, špatně zpracovávají přijaté informace, nejsou schopné vytvářet mezilidské vztahy a často se projevují stereotypními vzorci chování.

Autismus - příčina vzniku

Přesná příčina vzniku autismu bohužel není dosud známá. Jde o vrozenou poruchu některých mozkových funkcí, kdy porucha vzniká na neurobiologickém podkladě. Jako u mnoha onemocnění se předpokládá, že určitou roli hrají genetické faktory. V úvahu přichází také některá infekční onemocnění nebo porucha chemických procesů v mozku.

Modernější teorie pak předpokládají, že k projevení autismu je nutná kombinace několika těchto faktorů. **Autismus** je pak v podstatě syndrom, kdy k jeho diagnóze je potřeba diagnostikovat určité projevy chování nemocného jedince. Někteří odborníci se domnívají, že se děti s autismem rodí s předpokladem k této poruše. Autismus pak naplno vznikne, pokud je dítě narozeno předčasně, není kojeno, je velmi brzy léčeno antibiotiky, má poruchu imunitního systému, špatně toleruje mléčnou bílkovinu kasein atd. Tyto teorie však nebyly dodnes potvrzeny.

Průběh autismu

Světová zdravotnická organizace WHO rozděluje autistické poruchy do 3 základních kategorií. První kategorií je **klasický autismus**, druhou **atypický autismus** (některé oblasti vývoje nejsou tolik postiženy jako u klasického autismu) a třetí pak **Aspergerův syndrom** (má mnoho společných znaků s autismem, jedinci ale krom některých poruch chování působí zdravě).

Autismus je onemocnění se širokým spektrem různě se projevujících příznaků. Prakticky nelze najít dva nemocné autismem s přesně stejně se projevujícími se příznaky. Postižené děti často nerozumí tomu, co vidí nebo slyší, duševní vývoj dítěte je narušen především v oblasti komunikace, sociální interakce a představitosti. Postižení jedinci reagují na různé podněty atypicky ve srovnání se zdravými lidmi.

V oblasti sociálních dovedností se nemocní autismem jeví při komunikaci s jinou osobou často neobratní, mohou mít pro ostatní lidi kolem podivné připomínky, reakce mohou působit až útočně. Komunikace se může také zdát naprosto nesynchronizovaná s ostatními účastníky diskuze. Autisté často působí jakoby bez zájmu o ostatní osoby kolem, **neudrží oční kontakt** s druhou osobou. Autisté také často nechápou, že se s nimi druhá osoba pokouší navázat kontakt, nechápou určité narážky, vtipy apod. Někteří autisté naopak mohou mít zvýšený zájem komunikovat s určitou konkrétní osobou, ale s ostatními lidmi nemají dostatek sociálních schopností, aby se zapojili.

V oblasti empatie se autisté neumí vcítit do pocitů ostatních osob. Zdravé osobě se může při komunikaci s autistou zdát, že komunikuje pouze jednosměrně, neodstává adekvátní odpověď. Pokud je autista zaujat nějakým konkrétním tématem, často je schopen velmi dlouze o tématu hovořit, ale daná komunikace postrádá dostatek nápadů, myšlenek nebo pocitů ve srovnání s komunikací se zdravou osobou. Zajímavé je, že většina autistických dětí nemá ráda intimní kontakt jako je **mazlení**, tulení se, hlazení apod. Nutné je mít ale na paměti, že výše zmíněné vlastnosti autistů se neprojevují u všech nemocných jedinců, každý autista je velmi specifický. Někteří autisté naopak velmi rádi objímají, ale většinou pouze osoby jim nejbližší (rodiče, sourozenci, prarodiče, učitelé apod). Mnoho autistů špatně reaguje na hluk, nečekané zvuky nebo světlo. Nepříjemné pro ně může být i setkání s některými pachy nebo náhlé změny okolní teploty. Odborníci se většinou shodují, že problém nebývá v konkrétním hluku či pachu, ale v **momentu překvapení**, který autisté často velmi špatně snášejí. Autisté většinou upřednostňují se na danou novou situaci předem připravit.

Co se týká řeči jako prostředku komunikace, děti s těžší formou autismu nemluví vůbec. Typické je časté opakování stejného slova nebo fráze. Stejně tak autisté rádi opakuji stejné situace, mají rádi rutinní události a zvyky. Často opakuji i stejné pohyby (příkladem je kreslení stále stejného obrázku znovu a znovu). Vývoj autistického dítěte často probíhá odlišně ve srovnání se zdravým jedincem. Kognitivní (pohybové) dovednosti nemusí být postiženy, ale sociální a jazykové jsou většinou opožděné nebo postižené. Slovní zásoba může být omezená. Některé děti ale trpí také motorickým postižením. Učení u autistických dětí bývá dost nepředvídatelné, některé dovednosti se naučí rychleji než zdravé děti, jiné se naopak nejsou schopné naučit vůbec. Častou vlastností autistů jsou tiky (nechtěné pravidelné pohyby). Postižený si je většinou vůbec neuvědomuje. Může jít o jednoduché záškuby až po složité opakující se pohyby.

U autistů se můžeme setkat s další řadou vlastností nebo příznaků jako **echolálie** (opakování toho, co autista slyší), používání planých monologů, vytváření imaginárních přátel, sebepoškozování, záchvaty vzteku, sebelítost, stereotyp atd. Děti také velmi často **neslyší na svoje jméno**. Neumí si osobně spojit jméno s vlastní osobou. Typické také je, že autisté **neumí používat úsměv**, často si pozornost vynucují křikem a afektem.

Diagnostika autismu

Pro diagnostiku autismu je dobré si připomenout, jak jsou členěny dovednosti dítěte dle věku. Pro zdravé, správně se vyvíjející dítě je fyziologické, že si samo pro sebe začne broukat a žvatlat do 12. měsíce věku. Gestikulace a natahování ručiček se objevuje taktéž do 12. měsíce, většinou ale mnohem dříve. Napodobování druhých osob se většinou objeví do 15. měsíce, užívání prvních slov do 16. měsíce a používání slovních spojení pak do 24. měsíce věku.

Podezření na autismus je možno získat v případě, že dítě vůbec nereaguje na své jméno, vyjadřuje se především křikem, má opožděný vývoj řeči nebo je jeho řeč zvláštní. K dalším projevům řadíme nedostatečnou reakci na pokyny, dítě může působit dojmem, že neslyší, ale sluch má dobrý, autista nemá oční kontakt, neukazuje na věci, není schopen zamávat na rozloučenou.

Při jakémkoliv podezření na výše zmíněné projevy je vhodné navštívit nejprve dětského praktického lékaře, který může doporučit **neurologické nebo psychiatrické vyšetření**. Vhodné je vždy dítě důkladně vyšetřit také interně, aby nedošlo k záměně s jiným závažným interním onemocněním. Dobré je vždy preventivně odebrat krevní vzorek a vzorek moči. V případě neurologického vyšetření neurolog může navrhnout vyšetření mozku, ke kterému řadíme CT vyšetření nebo MRI (magnetickou rezonanci), tyto vyšetření by odhalily případný nádor nebo jiné strukturální změny v centrálním nervovém systému, které by mohly ovlivňovat chování dítěte.

Vhodné je také psychologické nebo psychiatrické vyšetření. Důležité je vyšetřit stav vývoje dítěte a srovnat ho s průměrem dětské populace. Celkově se pak **autismus** diagnostikuje na základě projevů chování dítěte. K diagnostickým metodám řadíme také psychotesty. Naprosto nezbytná je zkušenost diagnostikujícího lékaře, ale i tak se názory několika odborníků na jednoho pacienta mohou diametrálně lišit. U diagnostiky dospělých nemocných se pak používají odlišné testové sady ve srovnání s dětskými. Někteří odborníci také testují další speciální vyšetřovací metody jako je EEG, analýza motoriky nebo hladina metaloproteinů.

Doporučená léčba autismu

Autismus je bohužel onemocnění nevléčitelné. Jde o psychomotorické poškození a poškození centrální nervové soustavy. V dnešní době stále probíhá řada testů a výzkumů, které by pomohly s léčbou autismu. Jednou z nich je **dekompresní (přetlaková) komora**, další pak **son-rise program** nebo motorické cvičení **Vojtovy metody**. Nutná je také profesionální pedagogická péče, kdy děti většinou navštěvují speciální třídy se správně specializovanými učiteli a asistenty. Jak už bylo řečeno, autismus je nevléčitelné onemocnění, které provází postiženého jedince celý život, ale profesionální pomoc může život autistovi mnohonásobně zjednodušit. Základem je pokusit se autistu co nejvíce osamostatnit a zapojit do běžného života a aktivit s ním spojenými, případně do lidské společnosti.

Speciálně vyškolení pedagogové často používají metody strukturovaného učení, kdy je jejich cílem natrénovat funkční komunikaci, mají vždy velmi individuální přístup. Nutné je také zapojit celou rodinu autisty. Opět se přistupuje velmi individuálně, důležité je, aby členové rodiny pochopili, co to autismus je a postiženého člena přijali a snažili se mu také co nejvíce pomoci. Autisté se tak poměrně rychle učí novým úkolům a mnoho autistů dokáže žít šťastný plnohodnotný život. Speciální výchova tak dokáže zmírnit problematické chování autisty jako je agresivita, záchvaty vzteku nebo sebezraňování. Tvrdí se, že je možné také zvýšit o několik stupňů IQ autisty.

Možnosti prevence autismu

Jelikož **autismus** patří k poruchám, u kterých neznáme přesnou příčinu vzniku, je velmi obtížné až nemožné vzniku autismu předejít. Vědci v minulosti testovali desítky dětí postižených autismem a taktéž jejich rodiny. Výsledky nejsou přesvědčivé, ale přesto je vhodné dodržovat některé zásady. Vhodné je užívání vitamínů pro těhotné (především kyselinu listovou), nekouřit, vyhýbat se alkoholu a veškerým drogám, mít dostatečný přísun všech minerálů a živin. Při nutnosti užívání jakýchkoliv léků je dobré se předem poradit s lékařem nebo lékárníkem, zda nedochází ke kontraindikaci v době těhotenství. U nově narozených dětí je pak doporučováno kojit co nejdéle a stejně tak se vyhýbat

lékům a především pak antibiotikům, pokud to není opravdu nezbytně nutné.

Pro život každého autisty je důležité si uvědomit, že ačkoliv se autisté někdy neumí přesně vyjádřit nebo prosadit, jsou to lidské bytosti stejně jako ostatní zdraví lidé. Autista cítí lásku, štěstí, smutek i bolest stejně jako všichni ostatní.